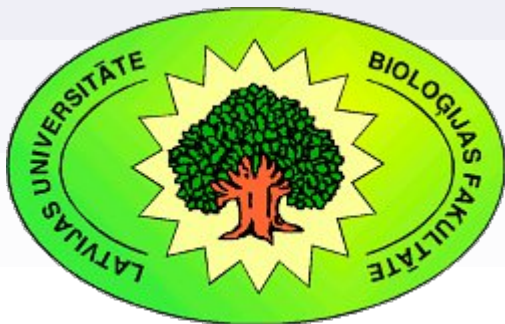

Licences, patenti un autortiesības

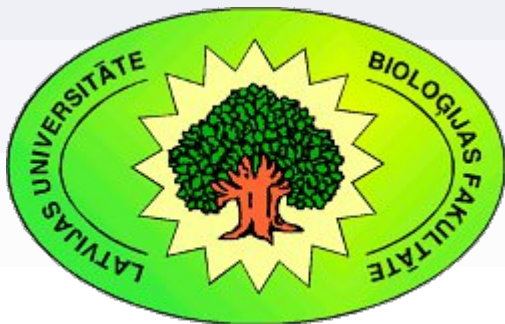

Kārlis Kalviškis, LU Bioloģijas fakultāte

2014. gada 15. oktobrī

Licences, patenti un autortiesības

Programmatūra

Kārlis Kalviškis, LU Bioloģijas fakultāte

Brīvības pakāpes

- Drīkst lietot par brīvu jebkurš (*Freeware* (bezmaksas programmatūra), *Free software* (*software libre*, brīvā programmatūra), *Public domain* (publiska programmatūra)).
- Drīkst lietot par brīvu personīgām vajadzībām un mācību iestādēs.
- Drīkst lietot par brīvu personīgām vajadzībām.
- Drīkst lietot par brīvu noteiktu laiku vai ar ierobežotām iespējām (*Shareware* (izplatāmprogrammatūra), *Trialware*, *Demoware* (demoprogrammatūra)).

Iespējas labot programmas kodu

- Programmas kods tiek izplatīts kopā ar kompilētiem failiem (Atvērtā koda programmatūra):
 - parasti pieejams gan kā programmas izejas kods, gan arī kā nokompilētas programmas dažādām operētājsistēmām (OS).
- Programmas kods nav pieejams:
 - programmas kļūdas labojumi, papildinājumi un pielāgošana citām OS ir tikai programmas izstrādātāja ziņā.

Programmu funkcionalitāte

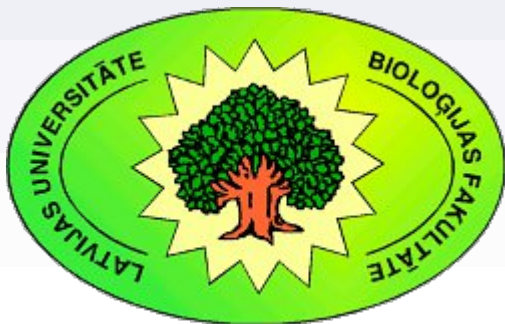
- Demonstrācijas versija.
- Ierobežotu iespēju programmas.
- Tikai datu apskatei domātās programmas.
- Pilnas iespēju programmas.

Kādēļ jālasa licences

- Solījumi izstrādātāja mājas lapā neko nenožīmē. Programmatūras izmantošanu nosaka licence. Piemēram, mājas lapā var tikt solīts, ka programmatūru par brīvu var lietot jebkurš, bet licencē ierakstīts, ka to drīkst tikai privātpersona nekomerciālām vajadzībām.

Licences, patenti un autortiesības

Teksti, attēli, mūzika un citi
darbi
(Autordarbi)

Kārlis Kalviškis, LU Bioloģijas fakultāte

Mantiskās tiesības

- © – *Copyright* – autortiesību aizsardzības zīme;
- CC – *Creative Commons* – radošās komūnas licence;
- PD, CC0 – *Public domain* – publiskais īpašums:
 - ~70 gadi pēc autora nāves.
- Pastāv ļoti dažādas licences. Ne katra ir piemērojama jebkurā valstī.
- Valsts likumi ir stiprāki par licenci, bet nedarbojas tikai tie licences punkti, kuri ir pretrunā ar valstī pastāvošiem likumiem.

Mantiskās tiesības

- Dažādā veida darbiem var būt dažādi spēles noteikumi, piemēram, publiskā izpildījuma un AKKA/LAA problēma Latvijā.
- Šobrīd Latvijā ir neatbilstība starp CC vai līdzīgām licencēm, un autoratlīdzībām, kuras iekasē AKKA/LAA (Autortiesību likuma 63. panta 5. daļa, 64. panta 3. daļa un 65. panta 1. daļas 3. punkts).

Imants Ziedonis

Dziesmiņa par prieku

Un, ja nu kādreiz nozākāts
Un triekts, un lamāts tieku,
Es apsēžos un uzrakstu
Vienu dziesmiņu par prieku.

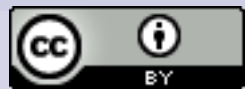

Par prieku sev es uzrakstu
Par savu paša prieku,
Un no šīs savas dziesmiņas
Pats priecīgāks es tieku.

Jo nevajaga nemaz daudz –
Kādreiz pavisam nieku,
Lai uzrakstītu sev par prieku
Dziesmiņu par prieku.

Un, ja nu arī tu kaut kā
To neatrodi lieku, –
Tu vari arī uzdziedāt
Šo dziesmiņu par prieku.

Par prieku sev, par prieku tev
Un ļautiņiem par prieku.
Ja grib – lai citi arī dzied.
Jo – kur lai es to lieku?

CC licences

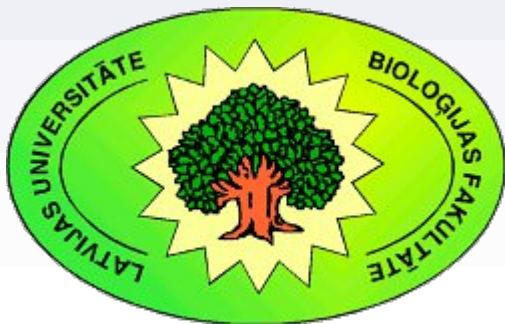
- <http://creativecommons.org/licenses/>
- CC BY – Atsaucoties (*Attribution*). Vienīgā prasība ir atsaukties uz autoru.

- CC BY-SA – Atsaucoties nemainot licenci (*Attribution Share Alike*). Jāatsaucas uz darba autoru un, šo darbu pārveidojot, jaunradītais darbs ir jāpublicē ar tādu pašu licenci.

- CC BY-ND – Atsaucoties nemainot darbu (*Attribution No Derivatives*). Ir jāatsaucas uz darba autoru, darbu drīkst izmantot tikai nemainītu un nepārveidotu.

CC licences

- CC BY-NC – Atsaucoties nekomerciāli (*Attribution Non-Commercial*). Jāatsaucas uz autoru, darbu drīkst pārveidot, bet nedrīkst izmantot komerciāli.
- CC BY-NC-SA – Atsaucoties nekomerciāli un nemainot licenci (*Attribution Non-Commercial Share Alike*). Jāatsaucas uz autoru, nedrīkst izmantot komerciāli, bet drīkst pārveidot, jāizplata ar tādu pašu licenci.
- CC BY-NC-ND – Atsaucoties nekomerciāli nemainot darbu (*Attribution Non-Commercial No Derivatives*). Jāatsaucas uz autoru, darbu drīkst izmantot tikai nekomerciāli un neizmainītu.

Licences, patenti un autortiesības

Zini savas tiesības

Kārlis Kalviškis, LU Bioloģijas fakultāte

Pamatprincipi

- 2.pants. Autortiesību principi
 - (1) **Autortiesības pieder autoram, tiklīdz darbs ir radīts, neatkarīgi no tā, vai darbs ir pabeigts.**
 - (2) Autortiesības attiecināmas uz literāriem, zinātnes, mākslas un citiem šā likuma 4. pantā minētajiem darbiem, arī nepabeigtiem darbiem, neatkarīgi no darba uzdevuma un vērtības, izpausmes formas vai veida.
 - (3) **Autortiesību piederības apliecināšanai nav nepieciešama reģistrācija, darba speciāla noformēšana vai kādu citu formalitāšu ievērošana.**
 - ..

6.pants. Neaizsargājамie darbi

- Autortiesības neaizsargā:
 - 1) normatīvos un administratīvos aktus, citus valsts un pašvaldību iestāžu izdotus dokumentus un tiesas nolēmumus (likumus, tiesu spriedumus, lēmumus un citus oficiālus dokumentus), kā arī šo tekstu oficiālos tulkojumus un oficiālās konsolidētās versijas;
 - 2) valsts apstiprinātos, kā arī starptautiski atzītos oficiālos simbolus un zīmes (karogus, ģerboņus, himnas, apbalvojumus), kuru lietošanu nosaka atsevišķi normatīvie akti;

6.pants. Neaizsargājамie darbi (turpinājums)

- 3) kartes, kuru sagatavošanu un lietošanu nosaka normatīvie akti;
- 4) presē, radio vai televīzijas raidījumos vai citos saziņas līdzekļos sniegto informāciju par dienas jaunumiem, dažādiem faktiem un notikumiem;
- 5) idejas, metodes, procesus un matemātiskās koncepcijas.

Autoru mantiskās tiesības

- Autortiesību likuma 36. panta 1. punktā teikts, ka „Autortiesības ir spēkā visu autora dzīves laiku un 70 gadus pēc autora nāves, izņemot šā likuma 37. pantā minētos gadījumus.”

Vai jāmaksā par tautasdziesmu?

TEICI, TEICI, VALODIŅA

TEICI,

Mēreni
mf

Soprano
Alto

1. Tei - ci, tei - ci, va - lo
2. Kur u - pi - te bur - bu
3. Kā bī - ti to me - du sū - ca. tā es jau - zu va - lo - di - Ņu.
4. Zie - di pa - šī uz - zie - dē - ja. es no - pi - nu vai - na - dzi - Ņu.

Tenor
Bass

mf

5

S.
A.

ko u - pi - te bur - bu - jo - ja. ko po - go - ja lak - sti - gal'.
kur jau - ti - Ņis klau - si - jā - si, tur va - lo - das dau - dzi - nā'.
Es sa - lik - šu vār - du zie - dus kā pu - ķi - tes vai - na - gā.
vi - si jau - dis klau - si - jā - si, kad es tei - cu va - lo - diņ'.

T.
B.

p

~~Latviešu tautasdziesma
Jāņa Cimzes (1814 - 1881) apd.~~

**Visas tiesības ir aizsargātas. Neautorizēta kopēšana
vai cita veida pavairošana AIZLIEGTA!**

MB 1210

Visas tiesības ir aizsargātas. Neautorizēta kopēšana
vai cita veida pavairošana AIZLIEGTA!

Autortiesību likums

- 19.pants. Autora darba izmantošana bez autora piekrišanas un atlīdzības
 - (1) Autortiesības nav uzskatāmas par pārkāptām, ja bez autora piekrišanas un bez atlīdzības šajā likumā noteiktajā kārtībā:
 - 1) darbs tiek izmantots informatīviem mērķiem, ievērojot šā likuma 20.panta noteikumus;
 - 2) darbs tiek izmantots izglītības un pētniecības mērķiem, ievērojot šā likuma 21.panta noteikumus;
 - ..

Autortiesību likuma 20. pants

- 20. pants. Darba izmantošana informatīviem mērķiem
 - (1) Obligāti norādot izmantotā darba nosaukumu un autora vārdu, kā arī ievērojot šā likuma 14. panta un 18. panta otrās daļas noteikumus, atļauts:
 - 1) reproducēt publiskotus un publicētus darbus citātu un fragmentu veidā zinātniskos, pētniecības, polemiskos un kritiskos nolūkos, kā arī ziņu raidījumos un aktuālo notikumu apskatos izmantošanas mērķim atbilstošā apjomā;

Autortiesību likuma 20. pants (turpinājums)

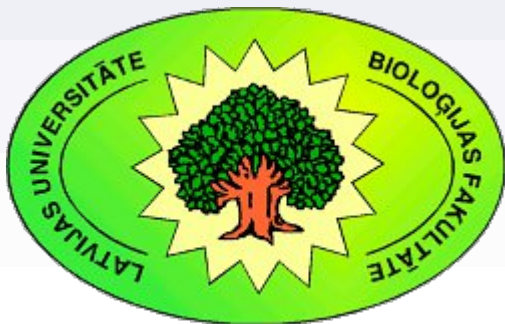
- 2) publicēt, raidīt vai citādi darīt zināmas publiski teiktas politiskas runas, aicinājumus, ziņojumus un citus analogiskus darbus informatīvam mērķim atbilstošā apjomā;
 - 3) fiksēt, publiskot un publicēt aktuālos notikumus fotogrāfijas darbos, raidorganizācijai — raidīt darbus, kas kļuvuši redzami vai dzirdami aktuālo notikumu gaitā, informatīvam mērķim atbilstošā apjomā.
- (2) Šā panta noteikumi neattiecas uz datorprogrammām.

Autortiesību likuma 21. pants

- 21.pants. Darba izmantošana izglītības un pētniecības mērķiem
 - (1) Obligāti norādot izmantotā darba nosaukumu un autora vārdu, kā arī ievērojot šā likuma 18. panta otrās daļas noteikumus, atļauts izziņotus vai publicētus darbus vai to fragmentus izmantot izglītības standartiem atbilstošās mācību grāmatās, radio un televīzijas raidījumos, audiovizuālos darbos, vizuālos uzskates līdzekļos un tamlīdzīgi, kas tiek speciāli radīti un izmantoti izglītības un pētniecības iestādēs nepastarpinātā mācību un pētniecības procesā to darbības mērķim atbilstošā apjomā nekomerciālos nolūkos.
 - (2) Šā panta noteikumi neattiecas uz datorprogrammām.

Licences, patenti un autortiesības

Kā var kļūt par pirātu
pašam to nezinot.

Kārlis Kalviškis, LU Bioloģijas fakultāte

Izplatītākie licenču pārkāpumi

- Izplatāmprogrammatūru lieto ilgāk, nekā atļauts.
- Komercestādes lieto programmatūru, kuru drīkst lietot tikai privātām vajadzībām vai mācību iestādēm.
- Netiek ievēroti izmainītie licenču nosacījumi, kas ieviesti kopā ar programmatūras labojumiem.

Fonti

- Kas drīkst izmantot
- Kur drīkst izmantot.
- Vai un kā drīkst izplatīt.
- Uz cik ilgu laiku ir pieejami.

Paldies par uzmanību!